

Overduin ⁽¹⁾

DE FAMILIE OVERDUIN

Overduin, een begrip in kerkelijk Nederland. Er zijn heel wat predikanten geweest met de naam Overduin. In de komende tijd willen we aandacht geven aan ongeveer tien dominees Overduin. Er zijn er méér geweest, naar niet allen behoorden tot de gereformeerde gezindte. En er zijn er ook geweest over wie niet zo veel te schrijven is.

Over één Overduin die geen predikant geweest is, willen we ook wat zeggen, over Jan Overduin, de schrijver van *Huurling en herder*, *Het paradijs* en *Tragedie in Toulouse*. Vaak wordt aangenomen dat hij ook de schrijver was van *Hel en hemel van Dachau*, maar dat boek is geschreven door zijn broer, de gereformeerde ds. Jacobus Overduin.

Waar komt de naam Overduin vandaan?

In het familieboek Overduin(j) wordt als eerste persoon die de familienaam Overduin(j) gebruikt heeft, genoemd Bartelomeus Sijmons Overduyn. Hij was lid van de vroedschap in Den Haag. Het familieboek noemt vier verschillende takken Overduin, de Scheveningse tak, de Noordwijkse tak, de Leidse tak en de Katwijkse tak. Overigens schijnen de lijnen uiteindelijk alle terecht te komen in Noordwijk.

Op het terrein waar zich nu de Keukenhof bevindt, stond vroeger een buitenplaats met de naam Overduin en daar vlakbij stond een boerderij met dezelfde naam. Aan de ene kant van de buitenplaats en de boerderij liep de rekvaart van Leiden naar Haarlem, en aan de andere kant was er een sloot, die de Duinsloot werd genoemd. Vanuit dit gebied werden geïmigreerde boerderijen over de Duinsloot. De bewoners van 'Over-de-Duinsloot' werden daarom Overduin genoemd.

Zo luidt althans in het familieboek de verklaring van de naam Overduin. Ook op Walcheren is er een buitenplaats geweest met de naam Overduin, maar een verband met de familie Overduin is er niet.

Onderzoek naar de Scheveningse tak van de familie Overduin leidde naar het gebied van de Oude Rijn. De samenstellers van het familieboek kwamen er toen achter dat een van de Overduinen zijn naam had gewijzigd in Van Rijn. Rembrandt van Rijn uit Leiden! Dat werd spannend! Zou de beroemde schilder ook behoord hebben tot de familie Overduin? Helaas bleek dat niet het geval.

Veel verschillende beroepen

De stamvader van de Leidse familie Overduin was Jacobus (van) Overduin. Van beroep was hij metselaar. In 1727 is hij overleden en hij werd begraven in de Hooglandse kerk. Vaak was het in die tijd zo dat, wat het dagelijks werk betrof, de zoon de voetsporen van zijn vader volgde, maar bij de Overduinen was dat niet altijd het geval. Achtereenvolgens worden de volgende beroepen vermeld: schoenlapper, drie generaties mandenmaker, wever/dekenstrijker, weer een mandenmaker, droogscheerder, marskramer/koopman, rokjeswever/fabrikant en een garenhandelaar, die later sajefabrikant werd. We zijn dan terechtgekomen bij Jacobus Overduin (1819-1892). Hij en zijn vrouw Margaretha

(Grietje) de Meij hadden veertien kinderen. Het achtste kind was Jacobus, die later predikant zou worden, en over wie we in enkele artikelen bijzonderheden uit zijn leven willen vertellen.

'Maar Dáán is het niet'

Drie zoons van ds. Jacobus Overduin zijn ook predikant geworden: Daniël Christiaan, Johannes en Martinus, gewoonlijk Daan, Jan en Tinus genoemd. Dat zal niet oneerbiedig bedoeld zijn, maar meer om ze van elkaar te onderscheiden. Wat dan – helaas – wel voorkomt, is dat broers met elkaar vergeleken worden. Zo ook hier. Een voorbeeld: ds. Martinus Overduin had eens in Giessendam gepreekt, en een vrouw was er vol van. 'O, Tinus heeft zó de Borg verklaard', zei ze tegen haar man. 'Dat kan wel zijn', was diens reactie, 'maar Dáán is het niet.'

Gebruikt in Gods wijngaard

Over de Overduinen circuleren veel anekdotes en verhalen. Het is niet de bedoeling dat de artikelenreeks het karakter zal krijgen van een aaneenrijging van allerlei verhalen. Er is een dominee geweest die nogal eens zei: 'Verhaaltjes? Nee, daar heb ik een hekel aan.' Maar ja, dan kwam er weer een verhaaltje. Dat is hier dus niet de bedoeling. Markante mensen, dat waren de Overduinen. Mensen met een eigen standpunt, die voor niets of niemand opzighingen. In een kerkelijk gareel pasten ze niet zo. Vaak trokken ze zich van kerkelijke bepalingen weinig of niets aan en dat maakten ze soms in krasse bewoordingen duidelijk. Zijn ze daarmee getypeerd? Nee, beslist niet. Vooral ook waren het mensen die door de Heere gebruikt zijn in Zijn wijngaard. Onder hun prediking zijn veel zondaren getrokken uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht.

Dhr. A. Bel

Overduin ⁽²⁾

DS. JAC. OVERDUIN

De vorige keer hebben we iets gezegd over de afkomst van de familie Overduin, hoe ze aan hun naam gekomen zijn en waar ze vandaan kwamen. De bedoeling is om de komende tijd aan ongeveer tien dominees Overduin aandacht te geven. De eerste is Jacobus Overduin. Drie kinderen van hem zijn ook predikant geworden.

Zorgen

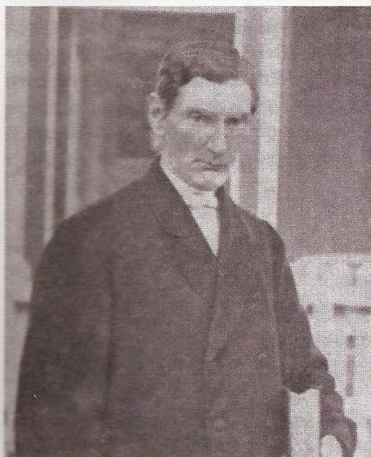
Jacobus Overduin werd op 24 mei 1851 in Leiden geboren. Zijn ouders waren Jacobus Overduin en Margaretha (Grietje) de Meij. Op diezelfde dag werd ook zijn tweelingbroer Johannes geboren. Deze is 36 jaar oud geworden en de Heere ontslapen, zo getuigde zijn broer. Ook vader Overduin was iemand die door genade de Heere mocht kennen.

Vader en moeder Overduin hadden een alrijk gezin en breed hadden ze het niet. Vader Overduin was zelfs bang dat hij naar De Schans zou moeten verhuizen, een wijk in Leiden waar destijds veel armen woonden. Op een dag trok hij er net een mandje garen op uit om zo te proberen wat bij te verdienen. Toen hij een poosje op weg was, besloot hij om naar weer naar huis te gaan, uit verlegenheid en beschroomdheid. Maar wat dan? Gebrek lijden? Toen besloot hij om toch maar weer op pad te gaan. Hij vertocht die dag bijna alles wat hij bij zich had, en dat gaf hem moed om een nieuwe voorraad in te slaan.

Jiteindelijk zijn de geldzorgen verdwenen en vader Overduin heeft als (kleine) sjefabrikant ruimschoots zijn brood kunnen verdienen.

Veinig onderwijs

Johannes en Jacobus werden al op jonge leeftijd aan het werk gezet. Een school hebben ze nooit bezocht, van

leerplicht was toen nog geen sprake. Er woonde iemand in de buurt die de kinderen elke middag een halfuur les kwam geven, maar deze man ging zich zo te buiten aan sterke drank, dat als hij kwam en op een stoel ging zitten, hij meteen in slaap viel. Van het onderwijs kwam op die manier natuurlijk niet veel terecht. Toen de broers twaalf jaar oud waren, konden ze maar net de Bijbel lezen. Schrijven en rekenen was er grotendeels bij ingeschoten.

'Door lijden zult gij geheiligd worden'
'Maar hoe weinig ontwikkeld ik ook was, de Heere had reeds grote zaken aan mij gedaan'; schreef Jacobus later. 'Al van moeders lijf af geheiligd, nog een kind zijnde, dat in moeders schoot ligt, lag ik al weg te zinken in de liefde van de Heere Jezus, en nam daar zo in toe dat ik als kind altijd daarvan moest spreken. Als ik maar even vrijaf had, dan ging ik naar buiten om maar te prediken onder al die kinderen van onze buurt, dat zij bekeerd moesten worden en de Heere Jezus liefhebben. Ik mag geloven, hoe klein en jong ik ook was, toch nog wel winst gedaan te mogen hebben voor Gods Koninkrijk.'

Zo ging dat door tot hij ongeveer vijf-

tien jaar oud was. Als kind wist hij ook wel van bestrijdingen. Als hij maar even de Heere Jezus kwijt was, zoals hij zei, dan liet de satan hem geen rust. Maar dan vluchtte hij tot Jezus en dan mocht hij weer in het zalige leven van de Heere delen, dan was het weer goed. Hij dacht zo altijd in die liefde te blijven tot hij zou gaan sterven. Maar er waren kinderen van God die tegen hem gezegd hadden: 'Jacobus, de Heere zal je nog weleens een andere les gaan leren.' En dat gebeurde. Het kwam zelfs zo ver dat hij niet meer naar de catechisatie wilde. Maar de Heere riep hem een halt toe met de woorden: 'Door lijden zult gij geheiligd worden.'*'Het was mij zalig'*, schreef hij, *'en ik riep uit: Ach lieve Jezus, als ik dan altijd maar bij U mag schuilen, dan zal het goed zijn, Heere, welke wegen Gij dan ook immer met mij moogt houden!'*

'Welkom in de strijd!'

Het gezin Overduin behoorde tot de Afscheiden Gemeente in Leiden, die samenkwam in een kerkgebouw aan de Herengracht. Er was nog een tweede kerkgebouw, gelegen aan de Hooigracht. Later zou er nog een derde gemeente ontstaan, als gevolg van de Doleantie.

Ds. J. Holster was de predikant van de gemeente Herengracht. Van hem kreeg de Overduin toestemming aan het heilig avondmaal te mogen deelnemen, al had hij nog geen belijdenis des geloofs afgelegd. Toen ds. Holster hem het brood aanreikte, zei hij: 'Welkom in de strijd!' Jaren later schreef ds. Overduin: *'Ja, die woorden zal ik niet vergeten, want o, wat al een strijd heb ik reeds moeten strijden, en nog ben ik niet aan het einde van mijn zo moeilijke strijd!'*

A. Bel

Overduin (3)

DS. JAC. OVERDUIN

'Welkom in de strijd!' Dat waren de woorden die ds. J. Holster sprak toen Jacobus Overduin voor de eerste keer mocht deelnemen aan het heilig avondmaal. Jaren later schreef ds. Overduin: 'Ja, die woorden zal ik niet vergeten, want o, wat al een strijd heb ik reeds moeten strijden, en nog ben ik niet aan het einde van mijn zo moeilijke strijd.'

Na het zure geeft Hij 't zoet

Met alles wat Jacobus in zijn leven had mogen ervaren, moest hij toch erkennen dat hij nog voor eigen rekening stond. Het werd hem duidelijk dat hij nog niet verzoend was met een drie-enig God. Voor eigen hart en ziel miste hij de enige troost in leven en sterven. 'En dat gemis werd nu al erger en erger. Ik had nog wel ogenblikken dat ik zalig in de Heere mocht wegzinken, maar dat was nog niet weg, of mijn gemis kwam te sterker op.'

Eens had hij zo lang gesmeekt om Gods gunst te mogen ervaren, dat hij zei: 'Ach Heere, nu is mijn ziel moe van het gederopen.' Hij werd toen bemoedigd met de woorden: 'Na het zure geeft Hij 't zoet.'

Zalig en gerust

In 1866 heerste in ons land opnieuw de cholera. Op een zondagavond ging Jacobus naar het gezelschap, en iemand zei: 'De Heere is met de slaande engel des verderfs in Katwijk gekomen. Spoedig zal hij ook hier in Leiden onze poorten binnendringen.' Dat sloeg bij Overduin naar binnen. 'Nu werd ik de man, nu zou het ook spoedig voor mij gedaan zijn, ik was opgetekend bij de Heere om in dat oordeel weggenomen te worden.' Het greep hem zo aan, dat hij dacht van zijn stoel te vallen, zo zat hij te beven. Zijn knieën sloegen tegen elkaar. In dodelijke benauwdheid ging

hij naar huis. Uit de benauwdheid riep hij tot de Heere, en als antwoord kreeg hij: 'Des Heeren vrees is rein, Hij opent een fontein van heil dat nooit vergaat.' Van heil dat *nooit vergaat!* Hij ging zien dat God de Onveranderlijke is. Al zovele jaren was de Heere goed voor hem geweest, hij had zoveel mogen genieten uit de fontein des heils, en nu zou dat nooit vergaan. Zo heeft hij te midden van de cholera, die ook in Leiden dood en verderf zaaide, zalig en gerust mogen leven.

De Heere liet Zich niet onbetuigd en Overduin mocht de zekerheid ontvangen dat hij met een drie-enig God verzoend was. Maar hij besloot het verslag van zijn bekering als volgt: 'Maar ach, helaas, nu moest ik nog een andere les leren, en wel deze: dat wij door vele verdrukkingen en strijd moeten ingaan in het Koninkrijk Gods.'

Ik zal u vissers der mensen maken'

Jacobus Overduin was negen jaar oud toen hij de woorden ontving: 'Ik zal u vissers der mensen maken.' Toen hij zestien jaar oud was, wilde hij gaan studeren voor predikant. Het brandde in hem van verlangen 'om door de verkondiging van het Evangelie mijn medemensen te brengen aan de voeten van die Jezus, Die ik had leren kennen als mijn God en Zaligmaker.'

In de studie werd hij teleurgesteld, zoals hij zelf schreef, dus hij brak die af. Waar hij gestudeerd heeft en om welke studie het ging, is niet bekend. Gezien zijn leeftijd zal het een voorbereidende studie geweest zijn. Wel is bekend dat hij op negentienjarige leeftijd voor het eerst sprak in een gezelschap in Valkenburg bij Leiden. Hij sprak bij die gelegenheid over Psalm 68 vers 36.

Huwelijk en studie

Op 21 augustus 1872 trouwde Jacobus Overduin met Elisabeth Catharina Selier, geboren op 11 november 1850. Zij vreesde van jongs af de Heere. De eerste huwelijksjaren waren in financieel opzicht zorgelijk. Het echtpaar kreeg dertien kinderen. Het gezin maakte vele zorgen mee.

In 1879, Overduin was toen 28 jaar, werd de weg geopend om aan de Theologische School in Kampen te gaan studeren. Het viel voor Overduin niet mee om de stof voor het zogenoemde literaire examen in zich op te nemen. Tot diep in de nacht zat hij te studeren, maar de studie vlotte niet. 'Dat hou je nooit uit', zei zijn vrouw, en ze kreeg gelijk. Soms schemerde het voor zijn ogen en dan moest hij snel de boeken dichtdoen. Uiteindelijk moest Overduin het besluit nemen de studie te staken. In 1883 vestigde Overduin zich met zijn gezin in Doorn. Als ouderling van de enkele jaren tevoren geïnstitueerde Christelijke Gereformeerde Kerk catechiseerde hij daar en ook verrichtte hij pastoraal werk.

(Wordt vervolgd)

A. Bel

Overduin ⁽⁴⁾

DS. JAC. OVERDUIN

In 1883 vestigde Overduin zich met zijn gezin in Doorn. Als ouderling van de enkele jaren tevoren geïnstitueerde Christelijke Gereformeerde Kerk catechiseerde hij daar en ook verrichtte hij pastoraal werk.

Doleantie

Door de classis Amersfoort werd hij in 1884 toegelaten als oefenaar, maar toen de kerkenraad van Doorn verzocht om hem toe te laten tot de volle bediening des Woords, werd dit verzoek afgewezen. Ook de provinciale synode en later de algemene synode wezen verzoeken in die richting af. Reden daarvoor was dat Overduin indertijd de studie in Kampen gestaakt had.

Mogelijk was door deze gang van zaken de liefde tot de Christelijke (afgescheiden) Gereformeerde Kerk sterk bekoeld. Tot verbazing van de Doornse broeders deelde hij namelijk op de kerkenraadsvergadering van 6 juni 1888 mee dat hij zich eensgeestes voelde met de Dolerenden. (De Doleantie was in 1886 ontstaan.) Zelfs zei hij dat als de gemeente Doorn niet tot de Doleantie zou overgaan, hij niet meer zou kunnen voorgaan. Het betekende het vertrek van Overduin uit Doorn.

Uitkomst in moeilijke omstandigheden

De weg leidde vervolgens naar Montfoort, waar Overduin zich als oefenaar verbond aan de (dolerende) Nederduitsch Gereformeerde Gemeente. Deze gemeente was in 1887 ontstaan en werd door een groot deel van de inwoners van Montfoort met de nek aangekeken. De vijandschap tegen Gods volk was groot, zowel van roomse als liberale zijde, zo schreef Overduin. 'Als ik mijn deur maar uitkwam, dan stonden zij mij al hard te vervloeken met allerlei lelijke scheldwoorden enzovoort, en alzo waren wij wel min of meer benauwd, als zij zo erg tekeer konden gaan en op die fijnen schelden.'

In zijn "Levensschets" verhaalde Overduin hoe hij in Montfoort van een klein

Gereformeerde Gemeente te Lisse

traktement moest rondkomen en hoe de Heere hem soms op wonderlijke wijze uitkomst gaf in moeilijke omstandigheden.

Van augustus 1890 tot april 1891 was Overduin als oefenaar verbonden aan de doleantiegemeente van Amerongen. Ook deze gemeente was nog maar kort tevoren ontstaan.

Breuk met de Gereformeerde Kerken

In 1891 werd hij benoemd als oefenaar in Boskoop. Het traktement bedroeg zeshonderd gulden per jaar; iedere maand zou Overduin een vrije zondag krijgen. Overduin nam de benoeming aan en er werd mededeling van gedaan in de *Zuid-Hollandsche Kerkbode* en *De Standaard*. De consulente van Boskoop, ds. R.J.W. Rudolph, las die berichten ook en wreef zijn ogen uit: hij wist nergens van! Hij gaf het advies de benoeming in te trekken, omdat hij er niet in was gekend. De kerkenraad betuigde zijn leedwezen, maar wilde de benoeming handhaven. De classis maakte ook aanmerking, maar uiteindelijk werd de zaak gesust en in april 1892 kon oefenaar Overduin zijn werkzaamheden in Boskoop aanvangen.

In 1892 vond de vereniging plaats van de Dolerenden en de Afscheidenen. Toen ontstonden de Gereformeerde Kerken in Nederland. Plaatselijk heeft het soms nog jaren geduurd voordat de gemeenten ineengesmolten waren. In Vlaardingen heeft dit bijvoorbeeld tot 1921 geduurd. Men sprak dan wel van Kerk A en Kerk B. In Boskoop stond

Overduin de plaatselijke vereniging in de weg. De oefenaar moest niets hebben van de Afscheidenen. En zijn gemeente had sympathie voor haar voorganger.

Toch zag Overduin het aankomen dat uiteindelijk de beide gemeenten ook plaatselijk één zouden worden. Hij verklaarde op de kerkenraadsvergadering van 3 oktober 1898: 'Ik heb de Heere gedankt voor de Reformatie van 1886, dat ik verlost werd van de afgescheiden broeders en mocht van ganser harte met de kerk der Doleantie meegaan en broederlijk ingelijfd, totdat de vereniging in het jaar 1892 tot stand kwam en wij weer in het zog der afgescheidenen terechtkwamen. Dus ik laat mij niet langer trappen, maar vertrouw dat de Heere een weg voor mij openen zal om mij van hen te verlossen.'

Op de classis had men Overduin zelfs toegevoegd: 'Te Lisse komt een veeftiental personen bijeen in een schuurtje, dat was een mooi baantje voor broeder J. Overduin.'

Enkele dagen later was de breuk met de Gereformeerde Kerken definitief. Overduin deelde zijn kerkenraad mee dat 'hij blijde is dat de Heere hem uit de rommel verlost heeft, hoewel hij innige banden gevoelt aan de kerkenraad en de gemeente.'

Beroepen in Lisse

Inmiddels was Overduin in contact gekomen met ds. C. Pieneman van de Kruisgemeente te Den Haag. Hij had in Den Haag gepreekt en ook enkele malen in de vacante oude Kruisgemeente van Lisse, waar ds. Pieneman consulente was. Op 18 oktober werd Overduin met algemene stemmen in Lisse beroepen. Dit beroep nam hij aan en op 22 november 1898 werd hij als lerend ouderling tot voorganger in Lisse bevestigd door ds. Pieneman.

(Wordt vervolgd)

A. Bel

Overduin ⁽⁵⁾

DS. JAC OVERDUIN

Oefenaar Overduin te Boskoop was in contact gekomen met ds. C. Pieneman van de Kruisgemeente te Den Haag. Hij had in Den Haag gepreekt en ook enkele malen in de vacante oude Kruisgemeente van Lisse, waar ds. Pieneman consulent was. Zijn voorgaan viel in de smaak en er volgde een beroep.

'In uw dagen zal het vrede zijn'

De Gereformeerde Gemeente onder het kruis in Lisse was in 1865 gesticht. Van 1886 tot 1895 werd de gemeente gediend door ds. E. Fransen. Aan het einde van zijn ambtsbediening was er tweedracht ontstaan. De ambtsdragers traden niet periodiek af en ook gingen men niet altijd op de juiste wijze om met de kerkelijke tucht.

Na het vertrek van ds. Fransen werd het er niet beter op. Zo was de kerkenraad op 1 april 1897 bezig met het tellen van de collecte, toen er onverwachts veertig mannelijke leden binnenstapten. Uiteindelijk ontstond een scheuring. Degenen die de kerk verlieten, stichtten in Lisse een Christelijke Gereformeerde Kerk. Later scheidde een deel zich hier weer van af; men stichtte toen een Oud Gereformeerde Gemeente.

In 1898 waren er nog maar 38 mannelijke lidmaten, maar toch wilde men een predikant beroepen. Na tweemaal tevergeefs een beroep te hebben uitgebracht, werd voorganger Overduin uit Boskoop met algemene stemmen beroepen als lerend ouderling.

Op 8 november 1898 arriveerde in Lisse een telegram met de verblijdende inhoud dat hij het beroep aannam. Op dezelfde dag schreef hij een uitvoerige brief aan de kerkenraad waarin hij vermeldde hoe de Heere hem duidelijk de weg naar Lisse gewezen had. Op

Gereformeerde Gemeente te Lisse

22 november 1898 werd hij bevestigd door ds. Pieneman.

Overduin wist van de moeilijkheden die er geweest waren en aanvankelijk was hij bang voor nog meer twist. Maar de Heere kwam hem met kracht voor met deze woorden: 'In uw dagen zal het vrede zijn.' Dat was voor hem een grote troost. Die belofte is ook in vervulling gegaan.

**'OVERDUIN KON ER NIET
TEGEN DAT DE KERK SCHULD
HAD, EN ZO LANG HIJ
PREDIKANT IN LISSE GEWEEST
IS, GING HIJ DAAR MIN OF
MEER ONDER GEBUKT'**

Dat de nieuwe voorganger een man des vredes was, zal veel moeilijkheden hebben voorkomen. Was er iets in de gemeente, dan ging hij er meteen op af en hij deed er alles aan om de moeilijkheden uit de weg te ruimen. Het huisbezoek had zijn bijzondere aandacht, dat deed hij altijd samen met een ouderling.

Een bijzonder cadeau

'Hoe is het met de financiële stand van zaken?' Deze vraag stelde de nieuwe voorganger aan het einde van de eer-

ste kerkenraadsvergadering. Van het antwoord schrok hij. Er was een schuld van 12.000 gulden. Dertien jaar geleden waren kerk en pastorie gebouwd en de kosten bedroegen toen 15.000 gulden. In dertien jaar tijd was dus nog maar twintig procent afgelost. Overduin kon er niet tegen dat de kerk schuld had, en zo lang hij predikant in Lisse geweest is, ging hij daar min of meer onder gebukt. In 1922 kwam er ineens een verandering in de financiële toestand. In dat jaar was het echtpaar Overduin vijftig jaar getrouwd en toen kwam de gedachte naar voren om bij wijze van cadeau een bedrag te schenken dat bestemd zou worden als aflossing van de schuld, die nog 3.350 gulden bedroeg. Het echtpaar Overduin stemde hiermee van harte in. Het resultaat was boven verwachting: de schuld kon volledig worden afgelost. Voor ds. Overduin was het een blijde gedachte dat hij de gemeente schuldenvrij kon achterlaten. Zo'n 'cadeau' zullen weinig predikanten ontvangen hebben!

Toegelaten tot de volle bediening

Op 21 februari 1899 boog de Algemene Vergadering van de Gereformeerde Gemeenten onder het kruis zich over het verzoek van Lisse om haar voorganger toe te laten tot de volle bediening van Woord en sacrament. De morgenvergadering werd besteed aan het onderzoek naar Overduins bekering en zijn roeping tot het predikambt. Zijn getuigenis leidde tot zijn aanvaarding door de Kruisgemeenten. Op 12 maart 1899 werd Overduin door ds. Pieneman bevestigd. Een lang gekoesterde wens ging toen in vervulling. De volgende zondag bediende de nieuwe predikant voor het eerst de heilige doop.

(Wordt vervolgd)

A. Bel

Overduin ⁽⁶⁾

DS. JAC OVERDUIN

Op 21 februari 1899 werd lerend ouderling Overduin door de Algemene Vergadering van de Gereformeerde Gemeenten toegelaten tot de volle bediening van Woord en sacrament. Op 12 maart 1899 werd Overduin door ds. Pieneman bevestigd. Een lang gekoesterde wens ging toen in vervulling. De volgende zondag bediende de nieuwe predikant voor het eerst de heilige doop.

Zending en Transvaal

Het werk van de zending kreeg destijds in de Gereformeerde Gemeenten weinig of geen aandacht. Pas in 1962 zou het zendingswerk daadwerkelijk ter hand genomen worden. In dat jaar ging ds. G. Kuijt naar Nieuw-Guinea. Toch voelde ds. Overduin de noodzaak om zending te gaan bedrijven en hij bracht dit naar voren op de Algemene Vergadering. Maar verder dan een besluit om voortaan op de Eerste en Tweede Pinksterdag voor de zending te collecteren kwam het niet.

Op dankdag 1900 had de avonddienst een bijzonder karakter: toen werd een bidstond gehouden voor de nood in Transvaal. De Boerenoorlog eiste daar veel slachtoffers en velen in Nederland leefden mee. Zo ook in Lisse. De opbrengst van de collecte werd bestemd voor de weduwen en wezen in Transvaal.

Groei

Kort voor de komst van ds. Overduin waren er veel leden vertrokken. Toen had men een schot in de kerk geplaatst: het achterste deel was niet meer nodig. Spoedig na zijn komst moest het schot weer worden weggehaald. De groei van de gemeente zette gestaag door. Zo waren er in 1912 dertig belijdeniscatechisanten. Het bleek nodig om het aantal zitplaatsen te vergroten.

Een eigen school

Ds. Overduin was een warm voorstander van het christelijk onderwijs. Al in 1901 werd gesproken over de oprichting van een eigen school, maar men durfde dit niet aan, omdat er geen leerkrachten van eigen richting waren. In maart 1904 werd toch besloten een eigen school te stichten. In november 1905 startte de school met 113 leerlingen. In 1914 telde de school 320 leerlingen. De Gereformeerde Gemeente Lisse heeft grote offervaardigheid voor de school betoond: men moest alles zelf betalen. In 1920 werd de Lageronderwijswet van kracht en vanaf die tijd waren de kosten van het lager onderwijs voor rekening van het rijk.

‘DAN MOCHT HET MIJ TOCH
WEL WEER EENS GEBEUREN
DAT DE HEERE MIJ
BENAUWDE ZIEL LIEFLIJK
KWAM TE TROOSTEN’

‘Volg gij Mij’

In 1915 herdacht de gemeente haar vijftigjarig bestaan. Ds. Overduin hield bij deze gelegenheid een herdenkingspreek. Samen met een historisch overzicht verscheen deze preek in druk. Met waardering werd in het historisch overzicht vermeld: ‘Iedereen kent en mint ds. Overduin als de van God gezonden dienstknecht, die zijn gaven en zwakheden in ‘s Heeren dienst trouw wil besteden.’

Enkele jaren later kreeg ds. Overduin te kampen met lichamelijke tegenslag. Zijn gezondheid werd steeds minder. Op 18 november 1921 verleende de classis hem emeritaat en op 21 februari 1922 nam hij afscheid. Hij preekte

bij die gelegenheid over Numeri 8:23-26. Hij moest erkennen dat het hem tot grote verwondering was dat de gemeente hem, een leraar met zoveel gebrek, onkunde en zwakheden gedragen had. Van zichzelf moest hij zeggen: ‘Heere, ik heb geen mensenverstand en de wetenschap der heiligen heb ik niet gekend.’

Vaak werd hij vanbinnen aangevallen of hij wel waarlijk een wettige leraar was. ‘Dan werd het mij bij tijden en ogenblikken zeer bang, vooral ook met de bediening van het heilig avondmaal, als ik dan gewezen werd op die godzalige leraars als Brakel, Comrie, Smijtegelt, Van der Kemp, Van der Groe en Ledebouer enzovoort, allen mannen van studie en genade, die lichten zijn geweest in hun leven, en die nog spreken door hun geschriften, nadat zij gestorven zijn. Als ik mijzelf dan bij hen vergeleek, dan kromp ik ineens, een man zonder studie, zonder wetenschap der heiligen, en dan toch leraar te zijn, neen, dat kan niet, gij hebt uzelfen maar opgeworpen. (...) Dan mocht het mij toch wel weer eens gebeuren dat de Heere mijn benauwde ziel lieflijk kwam te troosten, altijd weer met deze woorden: Als ik wil dat hij blijve, wat gaat het u aan? Volg gij Mij!’

Levensende

Nog tot juli 1923 bleef ds. Overduin in Lisse wonen. Daarna vertrokken hij en zijn vrouw naar Giessendam, waar zij inwoonden bij hun zoon, ds. Daniël Christiaan Overduin. Mevrouw Overduin overleed in 1925 en op 4 december kwam het einde voor de 77-jarige predikant. Des. G.H. Kersten schreef in *De Saambinder*: ‘Ds. Jac. Overduin is niet meer. De Heere nam hem uit de strijdende kerk, naar wij vastelijk geloven mogen, in de triumferende kerk op.’

A. Bel

Overduin ⁽¹⁾

DS. D.C. OVERDUIN

In de voorgaande artikelen ging het over ds. Jacobus Overduin (1851-1928). Drie zoons zijn ook predikant geworden: Daan, Jan en Tinus, zoals ze gewoonlijk werden aangeduid. Aan hen willen we de komende tijd aandacht geven. Allereerst komt ds. D.C. Overduin aan de orde.

Daniël Christiaan Overduin was de tweede zoon van Jacobus Overduin en Elisabeth Catharina Selier. Hij werd op 16 februari 1875 in Leiden geboren. Een zoon van hem is ook predikant geworden, namelijk ds. P. Overduin. Deze heeft een korte levensschets van zijn vader samengesteld. Hij had meermalen aan zijn vader gevraagd of hij zijn levensbeschrijving op papier wilde zetten. Dat wilde hij niet. Zijn antwoord was dan: 'Er is maar één levensbeschrijving die goed is, namelijk van onze gezegende Heere en Zaligmaker. En als Zijn Leven ons leven is, dan zal het wél met ons zijn.' Ds. P. Overduin voegde eraan toe: 'Ook ligt er in elke levensbeschrijving een gevaar dat men in de mens eindigt. Of dat men zichzelf daarbij gaat afmeten, niet verstaande dat de Heilige Geest aan een ieder deelt in het bijzonder, gelijkkerwijs Hij wil.'

Zonde en genade

De Heere werkte al in het hart van Daan Overduin toen deze nog jong was. Hij was twaalf jaar oud toen hij erg bekommerd was over zijn staat voor de eeuwigheid. Met kracht kwamen toen de dichtregels van Groenewegen in zijn hart: 'Zou een schaapje gaan verloren, vrijgekocht door Jezus' bloed?' Dat gaf hem toen zoveel troost, dat hij, toen hij thuiskwam, zijn moeder om de hals viel en uitriep: 'O moeder, nu ben ik bekeerd.' Maar later kwam hij er wel achter dat hij onbekeerd was, dat hij een hart vol boosheid en zonde had. Bij het ontdekkend licht van de Heilige Geest

ging hij de verdorvenheid van zijn diep gevallen natuur meer en meer verstaan. Toen hij ongeveer twintig jaar oud was, kreeg hij meer ontsluiting in de weg der zaligheid in Christus Jezus. Toen hij 27 jaar oud was, behaagde het de Heere hem geheel en al af te snijden uit het verbroken werkverbond, en zijn ziel in een verzoende betrekking te brengen met de drie-enige Verbondsgod.

Zes verschillende plaatsen

Vader Overduin werd in 1879 toegelaten tot de Theologische School in Kampen. Een jaar later betrok het gezin Overduin daar een huis gelegen aan de Vloeddijk. In 1883 werd hij oefenaar in Doorn en daarna volgden Montfoort (1887), Amerongen (1890) en Boskoop (1891). Daan Overduin heeft dus zijn jeugd in zes verschillende plaatsen doorgebracht, zijn geboorteplaats Leiden meegerekend.

Veel schoolonderwijs heeft hij niet genoten. Hij was een van de oudste kinderen in een groot huisgezin en het traktement van zijn vader was niet bepaald groot. Dat betekende dat hij al op jonge leeftijd moest gaan werken om zo een steentje in de kosten van het levenson-

derhoud te kunnen bijdragen. Later oefende hij het beroep van boomkweker uit.

Liefderijk vertroost

Op 1 november 1898 trouwde hij in Boskoop met de negentienjarige Neeltje Ravensberg, die daar geboren en getogen was. Aanvankelijk wilde haar vader niets weten van een huwelijk van zijn dochter met zo'n arme jongen, maar de wederzijdse liefde was hecht en echt: de jonge mensen lieten zich niet van elkaar scheiden.

Neeltje was ongeveer in alles het tegenovergestelde van haar man. Haar man was iemand van hoogten en diepten, iemand met een bewogen gemoedsleven, maar Neeltje was de gelijkmatigheid en rust zelf. Daarbij had ze een opgeruimd karakter.

Uit het huwelijk werden twaalf kinderen geboren; drie kinderen zijn op jonge leeftijd overleden. In 1911 overleed de zesjarige Gerrit. Marina Hendrina overleed op 21 december 1915. Ze was veertien jaar oud. Op de rouwkaart stond: 'De Heere heeft ons liefderijk getroost, haar heengaan was in het volle bewustzijn dat zij het eigendom des Heeren was, door haren dierbaren Zaligmaker Jezus Christus.' In 1920 overleed Daan op zestienjarige leeftijd, en in 1916 werd een kindje doodgeboren.

De eerste jaren van het huwelijk woonde het gezin Overduin in Boskoop. De twee oudste kinderen zijn daar geboren. In 1901 verhuisde men naar Lisse. Omstreeks deze tijd kwam er in het hart van Daan Overduin een sterke begeerte om het Evangelie te gaan verkondigen.

(Wordt vervolgd)

A. Bel

Overduin (2)

DS. D.C. OVERDUIN

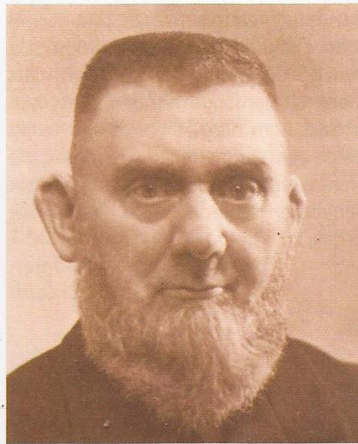
In 1901 was het gezin van D.C. Overduin van Boskoop naar Lisse verhuisd. Inmiddels bestond het uit vier personen: vader en moeder Overduin en Elisabeth en Jacob. Omstreeks deze tijd kwam er in het hart van Daan Overduin een sterke begeerte om het Evangelie te gaan verkondigen.

Preken? Daar voelde hij zich niet geschikt voor. Hij vertelde er daarom tegen niemand iets van. Maar de begeerte werd zo sterk, dat hij het uiteindelijk niet langer kon verbergen. Hij sprak erover met zijn vader, maar die wilde er niet veel van horen. Toch verwees hij zijn zoon naar de kerkenraad. De avond brak aan dat hij voor de kerkenraad moest verschijnen om verslag van bekering en roeping te geven. Vervolgens werd hem een tekst opgegeven waarover hij een uur mocht nadenken en daarna moest hij vanaf de preekstoel over die tekst spreken.

Een uur vol bange worsteling volgde om licht over dat Woord, maar het bleef donker. Daarna volgde een preek waarvan hij zich later niets meer kon herinneren, dan alleen dat het allemaal erg verward was. Met de boodschap van zijn vader dat hij nu zeker wel begrepen had dat het niets was, kon hij naar huis gaan.

'Leer mij preken'

Er kwam veel bestrijding af op Overduin. Was alles bedrog geweest? Toch liet de Heere hem niet zonder vertroosting. Hij bepaalde hem bij de geschiedenis van Lazarus. Toen Lazarus stierf en begraven werd, was de Heere daar niet. Het was opdat de heerlijkheid Gods daar gezien zou worden. Zo was het voor hem ook goed geweest dat de Heere daar niet was geweest en hem geen tong en mond had gegeven om te preken. Dan had men kunnen spreken van zijn talenten en gaven. Maar als de Heere

hem zou geven wat Hij nodig had om het Woord te kunnen prediken, dan zou de Heere alleen de eer daarvan krijgen. Hierdoor vertroost en bemoedigd ging Overduin een tijd later opnieuw naar de kerkenraad. Hij werd opnieuw in de gelegenheid gesteld een woord te spreken. Nu had hij geen uur voorbereiding nodig; al na een halfuur klopte hij op de deur van de consistoriekamer. Een kort gebed ging vooraf: 'Heere, hier sta ik. Ik moet preken en ik kan niet preken. Leer mij preken.'

De kerkenraad nam nu het besluit om het de classis voor te leggen. Deze gaf toestemming om gedurende een jaar een stichtelijk woord te gaan spreken in de gemeenten.

'Daan, er is werk voor je'

Een paar maanden verstreken. Er kwam geen enkel verzoek om te komen preken! Op een morgen zag zijn vader hem voorbijlopen en in stilte vroeg hij: 'Heere, als Gij mijn zoon roept om het Evangelie te brengen, dan zult Gij toch ook wel werk voor hem hebben?' Diezelfde morgen ontving hij een brief uit een plaatsje in Zeeland met de vraag of zijn zoon de komende zondag zou kunnen voorgaan. 'Daan, er is werk

voor je', met deze woorden bracht hij de boodschap aan zijn zoon over. Vanaf die tijd was Overduin iedere zondag van huis en de Heere gaf getuigenis aan Zijn eigen werk.

Zijn vader gaf hem een dik studieboek. Wat was het resultaat? De letters werden volgens eigen zeggen groen en geel voor zijn ogen, dus het boek werd spoedig teruggebracht. Hij moest gaan zoals de Heere hem zond, daarvan was hij overtuigd. Van 'schoolse geleerdheid' heeft hij heel zijn leven een afkeer gehad. Hij was van mening dat de Heere, als Hij iemand riep om het Evangelie te gaan verkondigen, daarbij ook de bekwaaamaking schonk. Iemand met singuliere gaven, waarvan artikel 8 van de Dordtse Kerkorde spreekt, hoefde dus niet te studeren.

Oefenaar-lerend ouderling

De Dordts Gereformeerde Gemeente te Kampen bracht op Tweede Kerstdag 1903 een beroep op Overduin uit. Men begeerde hem als oefenaar. Al na een week kwam het bericht dat Overduin het beroep had aangenomen. Op 7 februari 1904 verbond oefenaar Overduin zich aan de gemeente met een preek over Exodus 20 vers 25. Kort daarna deed de kerkenraad aan de leden het voorstel om de voorganger te beroepen als lerend ouderling. Hij zou dan ook deel kunnen uitmaken van de kerkenraad. De leden stemden ermee in. Op 22 maart 1904 bevestigde vader Overduin zijn zoon als lerend ouderling. De intreetekst was Jeremia 32 vers 17: Ach, Heere HEERE, zie, Gij hebt de hemelen en de aarde gemaakt door Uw grote kracht en door Uw uitgestrekte arm; geen ding is U te wonderlijk!

(Wordt vervolgd)

A. Bel